

ובפרט שבג' ענינים אלו (תפלה תורה וצדקה) מודגש ענין האחדות:

תפלה - „כעבדא קמי מרי“ ביטול והתאחדות עם ה' אחד. תורה - תורה אחת לכולנה. וצדקה - חיבור ואחדות בין עני ועשיר (ב' קצוות), ועד ש„יותר ממה שבעה“ב עושה עם העני העני עושה עם בעה“ב, זאת אומרת, אע“פ שע“פ תורה הרי הבעה“ב הוא הנותן והמשפיע לעני (שהרי הוא מקיים את מצות הצדקה), הנה ביחד עם זה גם העני הוא בבחינת נותן ומשפיע לבעה“ב („העני עושה עם בעה“ב“), שבזה מודגש כללות ענין האחדות.

וע“י ההוספה בג' הקוין שעליהם העולם עומד - פועלים את קיום ועמידת העולם בסוף זמן הגלות, ואז יכולים בני“י לעסוק בכל עניניהם באופן של „עמידה“ ותוקף, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ובאופן כזה - להתכונן לקבלת פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלמה.

*

ז. כל האמור לעיל הוא דבר שוה בכל התעניות. ונוסף לזה - ישנו ענין פרטי השייך לתענית זו (עשרה בטבת) באופן מיוחד, בהתאם למאורע שאירע ביום זה, שכתוצאה מזה נקבע יום זה ליום תענית:

המאורע שאירע בעשרה בטבת (שבגללו נקבע „צום העשירי“) הוא - ש„סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה“ (יחזקאל כד, ב), כלומר, שביום זה התחיל המצור ומצוק על ירושלים - „שבו סמך מלך בבל . . על ירושלים והביאה במצור ובמצוק“ (רמב“ם הל' תעניות פ“ה ה“ב).

וזה הי' התחלת החורבן והגלות (הן הגלות דחורבן בית ראשון והן הגלות דחורבן בית שני) - כי כל שאר המאורעות שאירעו בשאר הצומות (י"ז בתמוז, תשעה באב, וצום גדלי) באו בהמשך למאורע ד„סמך מלך בבל אל ירושלים“.

ומזה מובן חומר הענין דעשרה בטבת - מכיון שענין זה הי' ההתחלה לכללות ענין הגלות (לאחרי המאורעות שאירעו בשאר הצומות, בהמשך למאורע דעשרה בטבת).

וגודל הירידה שבענין זה מודגש ביותר בעובדה שמאורע זה („סמך מלך בבל אל ירושלים“) אירע „בחדש העשירי בעשור לחדש“:

מספר עשר קשור עם ענין של קדושה באופן גלוי ונעלה - „העשירי הי' קדש“ ובענינו - מדובר אודות „חדש העשירי“, ובחדש העשירי גופא - „בעשור לחדש“. כלומר, שיום זה (עשרה בטבת, „בחדש העשירי בעשור לחדש“) הוא יום שיש בו אפשריות ועלוליות מיוחדת להמשכת וגילוי הקדושה באופן נעלה ביותר.

ואעפ“כ, ביום זה הי' המאורע ד„סמך מלך בבל אל ירושלים“, התחלת המצור והמצוק על ירושלים, שהביא בעקבותיו את כללות החורבן והגלות. וא“כ, הרי זו ירידה גדולה ביותר.

ומכיון שהירידה היא לצורך עלי' (כנ"ל ס"ד), נמצא שתכלית הכוונה גודל הירידה שבעשרה בטבת היא - שע"ז תהי' עלי' גדולה ביותר, באופן נעלה יותר מהעלי' (הבאה לאחרי הירידה) שבשאר הצומות.

וענין זה מתבטא גם במ"ש הבי' (טואר"ח סתק"נ - בשם אבודרהם) ש,,י' בטבת הוא משונה משאר תעניות, שאם הי' חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו בעצם היום הזה, כמו ביום הכיפורים", כלומר, שבעשרה בטבת ישנו תוקף מיוחד (יותר משאר הצומות) בדוגמת התוקף דיוהכ"פ שדוחה את השבת. וזהו מ"ש ,,בעצם היום הזה", כלומר, התוקף והפנימיות והעצמיות דיום זה, ע"ד הענין ד,,עיצומו של יום מכפר" - בנוגע ליוהכ"פ.

ומזה מובן שישנו עליו מיוחד בעבודת התשובה ב,,עת רצון" דעשרה בטבת - מפני העילוי המיוחד שביום זה - ,,בעצם היום הזה", ובעבודת האדם הרי זה מרמז על עצם ופנימיות הנשמה (,,חלק אלקה ממעל ממש"), נקודת היהדות, שמתעוררת ביום התענית (,,יום רצון לה") ע"י הגילוי ד,,בהמצאו" ו,,בהיותו קרוב".

ח. ע"פ האמור לעיל שהמאורע דעשרה בטבת קשור עם התחלת כללות ענין הגלות, עד לגלותנו זה - מובן, שזהו גם הזמן המתאים לבטל את כללות ענין הגלות, ע"ז שמבטלים את הסיבה שהביאה לענין הגלות - ,,מפני חטאינו גלינו מארצנו", שזוהי הסיבה היחידה לכללות ענין הגלות, וכאשר מבטלים את הסיבה - מתבטל גם המסובב תיכף ומיד, ובלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה): ,,מיד הן נגאלין".

[ענין זה (ביטול סיבת הגלות) שייך אמנם בכל התעניות, אבל בעשרה בטבת מודגש הדבר ביותר - מכיון שהמאורע דעשרה בטבת הוא ההתחלה דכללות ענין הגלות, כנ"ל].

ומכיון שהחטא העיקרי שהביא לגלותנו זה הוא - היפך הענין דאהבת ישראל [אמנם ,,מפני חטאינו (לשון רבים) גלינו מארצנו", אבל אעפ"כ, החטא העיקרי הוא - העדר וחסרון (,,חטא" - מלשון חסרון) הענין דאהבת ישראל], כדאיתא בגמרא (יומא ט, ב) ,,אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם", וחטאם הי' - ,,שנאת חנם" (כמפורש שם בגמרא) - הרי מובן שביטול סיבת הגלות נפעל ע"י ההוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל (היפך הענין ד,,שנאת חנם"), שע"ז מתבטל בדרך ממילא כללות ענין הגלות.

וע"פ הכלל המובא בדברי חז"ל שהקב"ה מקדים רפואה למכה - הרי בהכרח לומר שביחד עם המאורע הבלתי רצוי שאירע בעשרה בטבת (,,סמך מלך בבל אל ירושלים"), נרמזה גם ההוראה במה מתבטא ה,,רפואה" דכללות ענין הגלות, עד לגלותנו זה (שבא כתוצאה והמשך להתחלת הענין בעשרה בטבת) - ענין האחדות (אהבת ישראל ואחדות ישראל), כדלקמן.

ט. והביאור בזה:

כאשר מתבוננים במאורע ד, סמך מלך בבל אל ירושלים" לכשעצמו - הרי בהתבוננות הכי קלה רואים שמיד בהתחלת המצור על ירושלים נפעל ענין של אחדות אצל כל היהודים שהיו בירושלים, כי מכיון שאף א' לא הי' יכול לצאת מירושלים („אין יוצא"), הרי מובן שכל אלו שהיו בירושלים התאחדו בזה שכולם נמצאים בירושלים - „עיר שחברה לה יחדיו, עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים" (ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו) - ושם נפגשו הם איש עם רעהו מידי יום ביומו.

[המאורעות שאירעו בי"ז תמוז ובתשעה באב (בקיעת העיר וחורבן ביהמ"ק) כתוצאה מהתחלת המצור על ירושלים בעשרה בטבת - אירעו שנתיים ומחצה לאחרי התחלת המצור בעשרה בטבת. ואילו הפעולה שנפעלה תיכף ומיד עם התחלת המצור בעשרה בטבת, היא - אחדותם של ישראל (אלו שישבו בירושלים)].

ועד כדי כך - שענין זה שוב לא הי' תלוי בבחירתם; מלך ממלכי אומות העולם, שהי' „מושל בכיפה", ניצל את כחו והצליח לפעול שיהודים יהיו במעמד ומצב של אחדות ישראל!

ומובן שאחדות זו היתה מיוסדת על התורה ומצוותי' - כפי שהדבר מתבטא בזה שאחדותם היתה בירושלים, עיר ששמה מורה על „שלימות היראה" [כמובא בראשונים שהעלי' לרגל לירושלים היתה פועלת הוספה ביראת שמים גם כאשר היו חוזרים למקומותיהם], עיר שבה הי' בית המקדש - „מקדש אדניי כוננו ידיך", שבו הקריבו קרבנות (תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים, וכיו"ב), כהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם וישראל במעמדם, מידי יום ביומו, ובלשכת הגזית שבביהמ"ק ישבו חברי הסנהדרין ופסקו הלכות בתורה, יי"י „דבר הוי' זו הלכה" האירו את חייהם היום-יומיים של בני"י!

ומכל זה מובן שלמרות שהמאורע ד, סמך מלך בבל אל ירושלים" הי' ההתחלה דכללות ענין הגלות - הנה ביחד עם זה נרמז בזה ענין ה„רפואה" לכללות ענין הגלות עד לגלותנו זה - אחדותם של ישראל, שעיי"ז מתבטל ענין הגלות, ולא רק מכאן ולהבא, אלא באופן שעוקר את הדבר מעיקרו (ע"ד ובדוגמת הענין ד, „כל המחלה גו' לא אשים עליך"), ועד שענין הגלות מתהפך לטוב - ד, „אורך ה' כי אנפת בני".

י. וזוהי ההוראה והלימוד עבור כאר"א מישראל - בכל עת ובכל זמן, ובמיוחד - ב„עת רצון" („יום רצון לה") דעשרה בטבת:

כאשר יהודי מתבונן במאורע שאירע בעשרה בטבת (בעת שמעיין במפרשי התנ"ך והשו"ע כו', או בעת אמירת ה„סליחות") - הרי הוא נזכר בעצמו ומזכיר לכל אלו שנמצאים בסביבתו, שביטול ענין הגלות (גלותנו זה) נפעל ע"י אחדותם של ישראל, אחדות המבוססת ומיוסדת על התורה ומצוותי'

בלתי מוגה

(כפי ש„רפואה“ זו מרומזת במאורע ד„סמך מלך בבל אל ירושלים“, כנ”ל בארוכה).

זאת אומרת: יהודים צריכים להתאחד איש עם רעהו בתכלית האחדות, אחדות הקשורה עם כללות התורה ומצוותי – אחדות ב„ירושלים“ (,,עיר שחבורה לה יחדיו“), „שלימות היראה“, כך שחיייהם מוארים ב„גבר מצוה ותורה אור“ (בדוגמת ענינם של ה„סנהדרין“), וישנו בעבודתם מעין ודוגמת הענין דכהנים בעבודתם ולווים בדוכנם וישראל במעמדם (כמבואר בספרי מוסר ובספרי חסידות שכל ענינים אלו יש דוגמתם גם בזמן הגלות ובחוץ לארץ).

וכל זה נעשה מרצונם הטוב של כנ”י ובכחירתם – „וכחרת בחיים“, ולא באופן שזקוקים ח”ו שנבוכדנצר מלך בבל יאלץ את כנ”י להיות במצב של אחדות (כפי שהי’ במאורע ד„סמך מלך בבל אל ירושלים“).

יא. האמור לעיל אודות אחדותם של ישראל (מרצונם הטוב) – מודגש גם בהפטרה שקורין בשבת פ’ ויגש, השייכת ביותר לעשרה בטבת – בהתאם לקביעות שנה זו שעשרה בטבת חל ביום ראשון שלאחרי שבת פ’ ויגש:

בהפטרת פ’ ויגש מסופר אודות נבואתו של יחזקאל הנביא: „קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו וקרב אותם . . לעץ אחד והיו לאחדים בידך“. וממשיך שם: „כה אמר ה’ . . הנה אני לוקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד והיו אחד בידי . . ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ . . ומלך אחד יהי’ לכולם . . ודוד עבדי נשיא להם לעולם“ (יחזקאל לו, טזכה).

זאת אומרת: אע”פ שישנם י”ב שבטים, ובכללות נחלקים הם לב’ סוגים – עץ יהודה ובנ”י חבריו, ועץ יוסף אשר ביד אפרים ובנ”י חבריו – באה הוראת הקב”ה בנבואתו של יחזקאל (,,גלה סודו אל עבדיו הנביאים“) שיש לאחד את כולם לעץ אחד. – ישנם אמנם ב’ אופני הנהגה (יהודה ואפרים), אבל אעפ”כ, כאשר צריכים לשרוף את שירי הגלות ולהביא את הגאולה (,,ודוד עבדי נשיא להם לעולם“) – צריכים לאחד את יהודה ואפרים באופן ד„עץ אחד“, „והיו לאחדים בידך“.

והוראה זו נקבעה בתורה – כלומר, שגם לאחרי שבטלה נבואה, קיימת הוראה זו בתורה בכל תקפה, ומתבצעת בפועל ע”י „מאן מלכי רבנן“, שעל ידם נפעלת אחדותם של כנ”י – „והיו לאחדים בידך“. וזוהי הדרך לפעול ולהביא את ענין הגאולה – „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“.

יב. והנה, גודל ענין האחדות מודגש ביותר בעובדה שבזמנו של יחזקאל הנביא הי’ החילוק בין יהודה לאפרים מן הקצה אל הקצה, ובענינים הכי עיקריים:

בלתי מוגה